

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon interurban 115

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrti stran
Din 500.—, 1/2 strani Din 250.—,
1/4 str. Din 125.—. Mali ogla-
si vsaka beseda Din 1.20.

Prosvetne organizacije in njihovo delovanje.

V ponedeljek, 4. februarja, je preteklo 114 let, odkar je bil v Osijeku rojen Jos. Juraj Strossmayer, škof v Djakovu, eden največjih narodnih voditeljev Hrvatov in jugoslovanstva. Bil je globoko preverjen, da je moč vsakega naroda v njegovi izobrazbi, omiki in kulturi. V to svrhu je ustanovil v Zagrebu Jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti, stavil v hratskem saboru predlog, da se ustanovi hrvatsko vseučilišče ter daroval za njegov ustanovni fond 50.000 goldinarjev in pozneje 20.000 gld za medicinsko fakulteto v Zagrebu.

Izobrazba in omika naj bi ne ostala omejena na visoke plasti takozvanega razumnštva, marveč naj bi prodrla v široke množice hrvatskega ljudstva. V to svrhu je škof Strossmayer opominjal hrvatsko razumnštvo, osobito pa svoje duhovnike, da širijo med priprostim ljudstvom pravo prosveto. V »Glasniku biskupije bosanske i srijemske« je leta 1895 svojemu duhovništvu sporočil te znamenite besede: »Zakon svete ljubezni, ki smo jo dolžni narodu, zahteva od nas, da svoj narod nadvse ljubimo ter živo v duši in srcu občutimo, da je svoboda, prosveta, življenje, svetloba, moč, zmaga, slava in neumrlost naroda na nerazdružljiv način združena z našo lastno svobodo, prosveto, življenjem, s častjo, zmago, slavo in neumrlostjo. Od Boga bi moral biti zapuščen in zavržen tisti, ki bi svoj lastni narod zapustil in zavrzel, osobito v slučaju, ako je on iz katerihkoli razlogov, zlasti pa brez lastne krivde, zaostal. Posebno v tem slučaju je treba vse storiti in žrtvovati, da se ljudstvo čim prej povzdigne ter doseže ono višino, na kateri stojijo drugi razviti in izobraženi narodi.«

Slične pozive in opomine so slovenskemu narodu sporočali njegovi vneti in rodoljubni sinovi-voditelji, in to precej časa pred Strossmayerjem. S takimi in sličnimi besedami, kakor škof Strossmayer, je slovensko duhovščino in narodno razumnštvo že v 4. desetletju 19. stoletja klical, opominjal in bodril veliki prosvetitelj slovenskega naroda — škof Anton Martin Slomšek.

Slomšek ni samo opominjal in klical, marveč tudi sam krepko prijel za plug ter oral takrat še puščobno ledino slovenske ljudske prosvete. Kmalu so se mu pridružili drugi razumni in vztrajni orači, ledina je bila skoro zorana in zlata semena so bila posejana. Nadaljevanje tega dela so prevzeli navdušeni in požrtvovalni prosvetni delavci, ki so semena prave ljudske prosvete sejali ter jih sejejo s pomočjo raznih prosvetnih organizacij, izobraževalnih društev in mladinskih zvez.

Prosvetna setev se smotreno vrši po mnogoterih naših društvih in zvezah. So pa tudi takšna društva, ki so podobna zanemarjeni njivi, kjer vsled zaničnosti poljedelcev raste samo osat in plevel. Vsi pozivi in opomini, naslovljeni na taka društva, so zaman, ker ni nobenega, ki bi resno prijel za plug prosvete in ljudske vzgoje ter izrval plevel in osat.

Razlogov, zakaj bolehajo nekatera naša prosvetna društva, je več. Ti razlogi so tesno zvezani z značajem oseb in z raznimi razmerami kraja ali celiga okraja. Niso pa takšne narave, da se ne bi dali odstraniti, ako je količkaj dobre volje pri tistih, ki so v prvi vrsti poklicani za delo ljudske vzgoje in izobrazbe. Vrlo glasilo naših slovenskih sobratov na Koroškem »Koroški Slovenec« je v svoji številki z dne 30. januarja t. l. prinesel v tem oziru podučen članek pod naslovom: »Kaj je bolnega v naših društvih?« Izvajanja tega članka so v prvi vrsti namenjena za koroške razmere, veljajo pa tudi s potrebnimi spremembami za slovenske razmere sploh. Zato jih priobčujemo Tako-le piše »Koroški Slovenec«:

»Po svojem življenju in po delovanju svojih članov je društvo nekaka duševna, rekel bi, nevidna oseba. Naj si je igra, sestanek, prireditve ali kar si že, vse se priredi pod imenom društva. Seveda to potom društvenih članov. Društvo je oseba in rabi kakor človek duše, srca in glave; kot da človeku njegova duša namen življenja, mora živeti v društvu skupna misel: naltti v oton te

organizacije pot do nadaljne, splošne izobrazbe, najti se v svetu misli in nejasnega iskanja na zdravih tleh. Ta želja po izobrazbi je izraz društvene duše, kot je človeku težnja po lepšem svetu molitev njegove duše. Društvo ima srce, kot posameznik izmed nas. To je organ, ki mu dovaja novih življenskih sil, prenovljenje krvi in tako novih sil in vedno več moči. Društveni osrednji organ, ki s predlogi, prošnjami, delom, požrtvovalnostjo in poročili vedno iznova ustvarja še lepši in višji način življenja in delovanja v društvu, je pa pred vsem odbor; v podrobnostih in izpeljavi odborovih misli pa tajnik. Njegova naloga je v društvu najvažnejša! Človek je nehoti dal društvu svojo lastno obliko. In kot pri človeku, mora tudi v društvu vsak društven del vršiti svoje delo, če naj je organizacija zdrava. Predsednik, glava v društvu, mora videti napake in dobre v svojem delokrogu, slišati predloge in prošnje, govoriti za društvo, usmerjati in zastopati.

Če bereš dolgo povest, v kateri se ponavlja vedno isti prizor, se dolgočasijo in čitaš dalje le z nevoljo, če knjige prej že ne odložiš. Če živiš enolično, samo le doma, se vzbudi v tebi nezadovoljnost in želja po spremembi, po novem življenju. Če društvo prireja samo igre, se jih počasi naveličata gledalec in igralec, in tako seveda zanimanje za društvo pada. Zato je treba nove poti, novega načina življenja. Naše knjižnice so potrebne temeljite revizije in izpopolnitve. Zato je na vsak način nujen seznam društvenih knjig. Premalo se danes polaga važnosti na knjigo. Knjiga je vedni naš spremljevalec in učitelj, v društvu pa je knjižnica nekako isto kot termometer v hiši. Stanje knjižnice kaže, kaka disciplina vlada v društvu in ali se člani v prostih dnevih ne dolgočasijo. — Društvo mora živeti tudi ob času, ko ni prireditev! Naša želja bi bila, da bi končno vsako društvo uvedlo redne sestanke, kjer bi nastopal naraščaj z deklamacijami, starejši člani z govori, vmes kak poset tujih govornikov, kjer bi se vprizoril ta ali oni odlomek iz novejših in težjih iger, ali kaka kratka enodejanka. Vmes naj bi se zavele koroške na-

rodne ali celo umetne in kjer mogoče, zaigrale tamburice. Tedaj šele bi počasi vstajala želja po tečajih, veselje za temeljitejšo delo. Danes pa životarimo in še ne živimo. Šele, ko bo v društvu raznoličnost dela, dovolj spremembe in zo-

pet kaj novega, bo življenje. Gibanje očisti kri in ozdravi telo. Še nekaj: Več kratkih, jedrnatih dopisov iz društev za list; v dopisih manj hvalisanja in opevanja, a več kritike, v kritiki pa več volje pomagati in sodelovati.

V NAŠI DRŽAVI.

Naša vlada pridno pripravlja razne zakone, ki bi naj uredili in izenačili v naši državi pravne razmere in koristili povzdigi gospodarstva. Stopil bo v veljavo novi kazenski zakon 1. jan. 1930. Pripravlja se zakon o hudournikih in kmetijskem kreditu. Zadnje dni so se ministri posvetovali, kako bo dala vlada nasvete in spodbudo, da se odpomore po mirazu in zimi najhujše prizade tim pokrajinam v naši državi.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Na čehoslovaškem je prevzel vlado dosedajni vojni minister Udržal. Prvi nastop Udržalove vlade je sprejela zbor nica zelo zadovoljivo. Udržal je naglasil, da se bo držal v notranji in zunanji politiki smernic obojelega prednika dr. Švehla.

Ustanovitve samostojne papeževе države so pozdravile vse velesile in večje države. Glavni tajnik Društva narodov Erik Drumond bo potoval v Rim k papežu. Drumond je katoličan in bo šlo pri tokratnem sprejemu za vstop Vatikana v Društvo narodov.

Beljševiki so prepeljali bivšega komisarja rdeče armade iz sibirskega ujetništva v Carigrad. Trocki je bolan in je njegovo življenje v nevarnosti.

V Španiji bi naj prenehala diktatura. Najprej se bo sestavila prehodna vlada z dosedanjim diktatorjem Primo de Rivero na čelu. Za to vlado bi naj zavladal na Španskem redni parlamentarizem.

Proti novemu predsedniku v Mehiki so se pojavili upori. Vstaši napadajo vlake in streljajo na vojaštvo, ki straži prevoze po železnici.

Sveta Marjeta Kortenska.

Spominski dan 22. februar.

V cvetu mladosti, izredno lepa pride Marjeta v službo k bogatemu, neoženemu plemenitašu. Njena cvetoča lepota, združena z veliko nečimernostjo ji je kmalu v globok padec. Zaplete se v grešno razmerje s svojim strastnim in brezvestnim gospodarjem. Devet let je živela brez vsake misli na poboljšanje v tem razmerju v veliko pohujšanje vsega mesteca in okolice.

Je v tem času božja milost velikokrat trkala prav glasno na srce tako strašno zaše ovce, a strast in udobno življenje, ki si ga je služila s svojim grehom, sta zaprla njene oči, da niso videle grešno-

sti tega ravnanja, in sta zakrknila njeno srce, da je bilo trdo in nedovzetno za božje klicanje. Nazadnje pa je udaril Bog sam v to življenje kakor z bliskom in gromom in mu je napravil konec. Njen gospodar je odšel na daljše potovanje in Marjeta je že nestrpno čakala njegove vrnitve. A namesto njega pribeži nekega dne domov samo njegov psiček, žalostno cvili in laja, jo vleče za obleko kakor bi hotel reči: »Pojdi z menoj!« Nič dobrega slušalec, se odpravi Margareta s psičkom; ta jo je peljal v nek gozd k kupu, ki je bil pokrit s streljo, ki jo je začel razkopavati. Marjeta odstrani streljo in med njo leži tovariš njenega grešnega življenja ves razmesarjen, oblit s krvjo, nekod že nekoliko nagnit. Ko ga vidi Marjeta takega pred seboj, ji šine skozi glavo misel: »Kje je duša nesrečnega? Kaj če je stopila v večnost po takem življenju ne pripravljen? In jaz sem tega sokriva! Gorje mi, gorje mi!« A porodi se je v duši tudi trden sklep, da hoče zapustiti svojo lahkomišljenost in začeti novo življenje.

Takoj je začela ta svoj sklep izvrševati. Brez vsega odlašanja je zapustila hišo in kraj svoje zapravljenosti mladosti in se je vrnila v domačo hišo. A trdosrčna mačha ji pokaže vrata, češ, taka izgubljena in propadla oseba nima prostora v njeni pošteni hiši. In zopet se ji je približal izkušnjavec, ki je govoril: »Glej, zavržena si! Pa ali še nisi vedno mlada in lepa? Pojdi, služi si s svojo mladostjo in lepoto udobno, prijetno življenje!« Marjeta pa je ostala zvesta svojemu sklepu. Od svojih domačih zavržena je šla s svojim nezakonskim otrokom v bližnje mesto Kortona, kjer je opravila skesano dolgo spoved, nato pa začela spokorno življenje.

Njena lepota, na katero je bila nekoč tako ponosna in ki je bila kriva njene grešnega življenja, ji je bila sedaj tako napoti, da jo je uničevala, kolikor ji je le bilo dovoljeno. Z ostrim postom, z bičanjem in z drugimi spokornimi vajami je krotila svoje telo. Boga pa ne prenehoma prosila odpuščanja in usmiljenja. In Bog je skesano spokornico tako obiskoval s svojimi milostmi, kakor niti ne svetnice, ki so ostale nedolžne in neomadeževane. Imela je dar prerokovanja in spoznavanja src, dar, da je spreobračala grešnike, ozdravljala bolnike, da je imela prikazni Matere božje in angela varuha. Na koncu svojega življenja je imela pretrpeti še grozne telesne muke, ki jih je pa vse junaško premagala, kakor tudi razne skušnjave hudega duha. 23 let je živela v tej spokornosti in je umrla 22. februarja l. 1297 po Kr.

Marjeta Kortonska je predramil iz njenega lahkomišljenega življenja pogled na že gnijočega, razmesarjenega zapeljivca. Danes je takega življenja, v katerem je živela Marjeta, veliko. Kar

pa je najžalostnejše in najhujše je to, da že toliko ljudi razjeda pogubno mišljenje: »Kaj je pa na tem življenju hudega, zakaj ne bi bilo dovoljeno?« — A treba je napraviti le nekaj pogledov, pa človek mora videti, kako tako življenje ni nič hudega, kako je dovoljeno.

Sedaj v postnem času nam kaže Cerkev trpečega Sina božjega, vsega razbičanega, krvavega, opljuvanega, na križ razpetega, v groznih mukah umirajočega. In sv. pismo tako jasno govori: »Bil je ranjen zavoljo naših grehov in raztepen radi naših hudobij.« Ko bi le hotel človek pogledati z vso resnostjo trpečega božjega Sina, kako bi mogel govoriti: »Kaj je na takem življenju hudega?«!

Drugo postno nedeljo nam kaže Cerkev spremenjenega na gori Tabor. Kristus v snežnobeli obleki s kakor solnce svetlim obrazom je podoba, ki kaže, za kako lepoto je odločena tudi vsaka kristjanova duša. A kako je duša, ki naj bi se svetila v tej krasoti, po lahkomišljenem življenju oblatena, oskrunjena, ranjena, polna najgrše gnilobe. In življenje, ki dušo tako oskruni in upropasti, bi ne bilo nič slabega?!

Seveda je danes že veliko ljudi, ki jim je trpeči Sin božji, ki jim je oskrunjena človeška duša deveta briga. Tem pa bi pokazal nekaj drugega. Pokazal bi jim številne sobe po bolnišnicah, peljal bi jih v umobolnice, pokazal bi jim vse gorje, ki je v teh prostorih, pokazal bi jim vse one, ki so radi lahkomišljenega življenja le še žalostne razvaline, ki radi tega življenja gnijejo in razpadajo pri živem telesu. Ti prizori kažejo, kako je »človeku vse dovoljeno«.

In pokazal bi jim razmesarjeno družino današnjih dni, družine, ki jim seka vedno hujše rane današnje lahkomišljeno življenje. Ta grozni ranjenec, te nesrečne družine današnjih dni govorijo, kako je »človeku vse dovoljeno«.

Ne, življenje kaže korak za korakom: »Vse, kar je proti volji božji, rodi nesrečo. Zato ne more biti vse dovoljeno.«

Papeževa zlata maša. Ker obhaja letos sv. Oče Pij XI. svoj zlati maš, se je sedma obletnica njegovega kronanja papežem v torek, dne 12. februarja, po vsem svetu praznovala z velikimi cerkvenimi slovesnostmi. Po vsej naši državi se je ta jubilej slovesno obhajal pretečeno nedeljo, dne 17. februarja. Katoličani slavijo zlato mašo svojega najvišjega poveljavarja še s prav posebnim veseljem, ker je prišlo te dni do sporazuma med apostolsko Stolicco in italijansko vlado in se je papeštvo oprostilo nevrednega položaja, v katerem je bilo od leta 1870.

Delo za krščanski tisk. Velika skrb vseh papežev zadnjega časa, tako tudi sedanjega, je krščanski tisk, ker je ta velik moderen apostol za Kristusovo stvar. Posebno vneto so delovali za krščanski tisk v pretečenem letu v Belgiji. Udeleževala so se tega dela predvsem mladinska društva, veliko so storili delavci in pa žene. Takega dela je tudi pri nas še veliko treba!

Rusija v boju zoper Boga. Sedanjí vlastodržci na Ruskem delajo na vse kriplje, da bi iz duš ruskega naroda iz-